

υγεία

υγεία κ. **υγεία, η**, ουσ. [*αρχ. ύγεια*], η υγεία. **1.** η καλή και φυσιολογική κατάσταση του ανθρώπινου και κάθε ζωντανού οργανισμού, η σωματική ευεξία: «η υγεία είναι ένα από τα πιο πολύτιμα αγαθά του ανθρώπου». (Λαϊκό τραγούδι: *ας είχα την υγεία μουκι ας ήμουνα φτωχός, τα λεφτά δε με γιατρεύουν το βλέπω δυστυχώς*). **2.** ως επιφών. **υγεία!** δηλώνει τέλεια αδιαφορία για κάποια ατυχία ή αποτυχία μας, αρκεί να έχουμε την υγεία μας, που είναι το πιο βασικό αγαθό του ανθρώπου· βλ. και λ. [γεια](#). (Ακολουθούν 23 φρ.)·

- από υγεία άλλο τίποτα, υπάρχει απόλυτη υγεία·

- από υγεία ούτε λόγος, βλ. φρ. από υγεία άλλο τίποτα·

- από υγεία πλήρης κι από τσέπη μπατίρης, βλ. λ. [μπατίρης](#)·

- βρήκα την υγεία μου, **α.** αποκαταστάθηκε η υγεία μου: «δοξάζω το Θεό που βρήκα την υγεία μου». (Λαϊκό τραγούδι: *ώρα που όλα πέρασαν και βρήκα την υγεία μου, μανούλα μου, σ' ευχαριστώ με όλη την καρδιά μου*). **β.** ανακάλυψα ή απόκτησα κάτι που με εξυπηρετεί απόλυτα και με έχει απαλλάξει από διάφορα καθημερινά προβλήματα: «μου 'στειλε ένας φίλος μου μια υπηρετριούλα και βρήκα την υγεία μου, γιατί, και πολύ καλό κορίτσι είναι, και πολύ καθαρή, αλλά και πολύ καλή μαγειρίσσα || αγόρασα φούρνο μικροκυμάτων και βρήκα την υγεία μου, γιατί μέσα σε ελάχιστα λεπτά έχω έτοιμο φαγητό || αγόρασα ένα μικρό αυτοκινητάκι για μέσα στην πόλη και βρήκα την υγεία μου, γιατί βρίσκω αμέσως χώρο να παρκάρω»·

- γεια σου και χαρά σου και υγεία στου σουγιά σου! βλ. λ. σουγιάς·

- είδα την υγεία μου, βλ. φρ. βρήκα την υγεία μου·

- εις υγεία! ή εις υγείαν! ή στην υγεία σου! ή στην υγεία σας! ή στην υγεία μας! ευχή για καλή υγεία που ανταλλάσσουν μεταξύ τους οι πότες την ώρα που σηκώνουν το ποτήρι τους για να πιουν. (Λαϊκό τραγούδι: *κέρνα όλες τις παρέες από πάρτη μου, για να πούνε εις υγεία στην αγάπη μου // άιντε στην υγεία μας, άιντε στην υγεία μας, ρε παιδιά*). Για να μην επαναλαμβάνεται κάθε φορά που σηκώνει κάποιος από την παρέα το ποτήρι του να πει το τσουγκρισμα η ευχετική έκφραση, αρκεί ένα χτύπημα του ποτηριού του επάνω στο τραπέζι, πράγμα που επαναλαμβάνεται και από τους άλλους, ακόμα και από εκείνον που τη φορά εκείνη δε θέλησε να πει. Μερικές φορές, μετά την ευχετική έκφραση ακολουθεί το και στου οχτρού μας τ' αφτί με την έννοια, να μάθει αυτός που μας εχθρεύεται πως είμαστε καλά στην υγεία μας και περνάμε καλά·

- εις υγεία του κοροΐδου! ή εις υγείαν του κοροΐδου! ειρωνική αναφορά σε άτομο που πληρώνει συνεχώς τα έξοδα για το φαγοπότι που κάνουν οι άλλοι: «απ' τη μέρα που του 'πεσε το λαχείο, μαζεύτηκαν γύρω του ένα σωρό τεμπελχανάδες που τρώνε και πίνουν εις υγεία του κοροΐδου»·

- εις υγεία των ερώτων, στο ποτήρι μας το πρώτον ή εις υγείαν των ερώτων, στο ποτήρι μας το πρώτον, ευχή για καλή ερωτική ζωή γενικά, ή φιλοφρονητική αναφορά στους παλιούς τους έρωτες, που ανταλλάσσουν μεταξύ τους οι πότες, καθώς τσουγκρίζουν ή υψώνουν για πρώτη φορά τα ποτήρια τους να πιουν. Χαρακτηριστική είναι η επισήμανση στο ποτήρι μας το πρώτον, που δηλώνει πως οι πότες είναι νηφάλιοι, γιατί, πολλές φορές, καθώς η οινοποσία έχει χρονική διάρκεια, επέρχεται θολούρα στο μυαλό, οπότε αρχίζουν να βγαίνουν από αυτόν που μέθυσε διάφορες κακίες ή απωθημένα για κάποιο παλιό ή και καινούριο ερωτικό του ταίρι·

- Θεού θέλοντος, καιρού επιτρέποντος και υγείας ούσης, βλ. λ. [Θεός](#)·

- και εις άλλα με υγεία! ή και σ' άλλα με υγεία! **α.** ευχετική έκφραση από κάποιον, όταν μας συμβαίνει κάτι καλό, ώστε να μας συμβούν και άλλα ευχάριστα πράγματα και να είμαστε υγιείς για να τα χαρούμε. **β.** λέγεται και με ειρωνική διάθεση, όταν μας συμβαίνει κάτι κακό, ιδίως εξ υπαιτιότητάς μας. (Λαϊκό τραγούδι: *Δευτέρα τα μιλήσαμε, Τρίτη τα κρυφοψήσαμε, Τετάρτη φιληθήκαμε, Πέμπτη στεφανωθήκαμε, Παρασκευή μ' απάτησες, Σάββατο μ' απαράτησες και την Κυριακή αργία και σ' άλλα με υγεία*)·

- και του χρόνου με υγεία! ευχή που δίνουμε σε κάποιον στην ονομαστική του γιορτή ή στα γενέθλιά του, να είναι γερός ώστε να τα γιορτάσει και τον επόμενο χρόνο·

- με υγείες! βλ. συνηθέστ. με γεια! λ. γεια·

- με τις υγείες σου! ή με τις υγείες σας! **α.** ευχή σε κάποιον που έφαγε ή ήπιε, ιδίως αυτό που του προσφέραμε ως τρατάρισμα, ως κέρασμα. Είναι και φορές που η ευχή δίνεται την ώρα που γίνεται η προσφορά. **β.** ευχή σε κάποιον που φταρνίστηκε να μην έχει κακό επακόλουθο το φτάρνισμά του, γιατί αυτό, ως γνωστόν, είναι συνήθως προοίμιο κρυολογήματος. **γ.** ευχή που μας δίνει ο κουρέας μετά από το ξύρισμα ή το κούρεμα. **δ.** ειρωνική έκφραση σε κάποιον που απότυχε σε κάτι: «αφού δεν άκουγες τις συμβουλές μου κι απότυχες, με τις υγείες σου!». Ο πλ. και όταν απευθυνόμαστε σε ένα μόνο άτομο·

- να βρεις την υγείά σου, έκφραση με την οποία συστήνουμε ή συμβουλεύουμε κάποιον να χρησιμοποιήσει ή να εφαρμόσει αυτό που του προτείνουμε για να νιώσει πιο άνετα ή για να απαλλαχτεί από διάφορα καθημερινά προβλήματα: «ξέχνα τι σου λένε οι γιατροί, κι αν σου πονέσει το στομάχι πάρε αυτό το χαπάκι να βρεις την υγείά σου || αγόρασε αυτό τ' αυτοκινητάκι να βρεις την υγείά σου, γιατί, έτσι μικρό που είναι, θα βρίσκεις αμέσως χώρο να παρκάρεις»·

- να δεις την υγείά σου, βλ. φρ. να βρεις την υγείά σου·

- πίνω στην υγείά σου ή πίνω στην υγείά σου, ευχετική πρόποση συμπότη μας για καλή υγεία. (Λαϊκό τραγούδι: γλέντι όμορφο και φίνο φούντωσε κι απόψε ο Σαλονικιός, άιντε **στην υγείά του πίνω** να 'ναι πάντα ωραίος ο Σαλονικιός)·

- σκάει από υγεία, είναι απόλυτα υγιής: «έλεγαν πως ο τάδε είναι άρρωστος, αλλά εγώ που τον είδα πριν από λίγο διαπίστωσα πως σκάει από υγεία ο άνθρωπος!»·

- στην υγείά σας! βλ. φρ. εις υγεία(!)·

- του σκάβω την υγεία, του την εξασθενίζω, του την υποσκάπτω: «οι απανωτές αρρώστιες του 'σκαψαν την υγεία || το τσιγάρο σκάβει την υγεία του ανθρώπου»·

- υγεία να 'χουμε! ή την υγείά μας να 'χουμε! δηλώνει αδιαφορία για κάποια ατυχία ή αποτυχία μας, αρκεί να έχουμε την υγεία μας, που είναι το πιο βασικό αγαθό του ανθρώπου·

- υγεία έχουν κι οι γύφτοι, όμως κοιμούνται νηστικοί, ειρωνική απάντηση ή απάντηση δυσφορίας σε κάποιον που προσπαθεί να μας εμψυχώσει για κάποια ατυχία ή αποτυχία μας με το υγεία(!)·

- υγεία και καλή καρδιά! έκφραση αισιοδοξίας παρόλο που κάτι δεν ήρθε όπως το επιθυμούσαμε, ή παρόλο που κάποιος μας αρνήθηκε τη βοήθειά του ενώ μπορούσε, με την έννοια πως η υγεία και η καλή διάθεσή μας είναι πιο βασικά αγαθά για μας.